

NIPO Consult
Postbus 247
1000 AE Amsterdam

Grote Bickersstraat 74

Telefoon (020) 522 59 05
Fax (020) 522 53 33
E-mail consult@nipo.nl
Internet <http://www.nipo-consult.nl>

Rapport

Monitor Bedrijven en Instellingen

Adviesrapport

NIPO Consult | Eysink Smeets & Etman

Z-1105 | juli 2000

Eysink Smeets & Etman: drs. J. Korpel

NIPO Consult: drs. E. Hermans

In opdracht van:

Ministerie van Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek-
en Documentatiecentrum (WODC)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Copyright: Ministerie van Justitie WODC, Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties. Bij publicatie en inzage aan derden, geheel of gedeeltelijk, gelieve de bron te
vermelden.

NIPO Consult Amsterdam | ncrapned.dot

Inhoud

	Inleiding	2
1	Ervaringen, overwegingen en varianten	3
1.1	Monitor Bedrijven en Instellingen: de eerste drie sectoren	3
1.2	Wensen van gebruikers met betrekking tot de MBI	5
1.3	Overwegingen ten aanzien van de opzet van de MBI in het vervolg	7
1.4	Voorstel: twee varianten voor een complete MBI	8
2	Uitwerking van beide varianten	9
2.1	Variant A: Traditioneel ingericht monitoronderzoek	9
2.2	Variant B: Basisonderzoek en platform voor gegevensuitwisseling	10
3	Advies	16
	Bijlagen	
1	Gesprekspartners, geraadpleegd ten behoeve van het adviesrapport	
	<i>Inhoud figuren en tabellen</i>	
1	<i>Gesprekspartners, geraadpleegd ten behoeve van het adviesrapport</i>	

Inleiding

NIPO *Consult* en ES&E hebben in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Justitie een pilot uitgevoerd voor de Monitor Bedrijven en Instellingen. Voor drie sectoren (bouwnijverheid; vervoer, opslag en communicatie; cultuur, recreatie en overige dienstverlening) werd informatie verzameld over de aard en omvang van het slachtofferschap van bedrijven en instellingen, over de aanpak van de criminaliteit door overheid, door bedrijven en instellingen zelf en over de waardering van bedrijven en instellingen voor het politie-optreden. De ervaringen die wij hebben opgedaan met de uitvoering van de pilot zijn beschreven in het 'Handboek Monitor Bedrijven en Instellingen'. De resultaten van het onderzoek in de drie sectoren zijn beschreven in drie tekstrapporten.

Het doel van deze pilot was het ontwikkelen en testen van de methodiek en op basis van de ervaringen adviseren over de mogelijke invulling van de complete Monitor Bedrijven en Instellingen in alle sectoren van het Nederlandse bedrijfsleven.

Het voorliggende adviesrapport biedt en onderbouwt dat advies. Ter voorbereiding op het advies hebben wij diverse partijen geconsulteerd. Met hen hebben wij de huidige opzet en resultaten besproken, en de resultaten die mogelijke varianten zouden opleveren. Vervolgens hebben wij twee varianten uitgewerkt voor de toekomst van de Monitor Bedrijven en Instellingen.

In hoofdstuk 1 schetsen wij de ervaringen met het onderzoek in de drie pilot-sectoren, de wensen van de gebruikers en de overwegingen die voor de toekomst van de Monitor Bedrijven en Instellingen van belang zijn. Dit resulteert in het voorstel om een keuze te maken uit twee varianten. In hoofdstuk 2 worden die twee varianten vervolgens verder uitgewerkt. Daarbij gaan wij in op werkwijze en onderzoeksoptzet, de aard van de informatie die elke variant oplevert, de planning en (een indicatie van) de kosten. Hoofdstuk 3 ten slotte bevat ons advies voor de keuze van één van deze beide varianten.

1 Ervaringen, overwegingen en varianten

Uitgangspunt voor de invulling van de complete Monitor Bedrijven en Instellingen zijn de ervaringen met de drie nu onderzochte sectoren en de wensen en overwegingen die bij de diverse mogelijke belanghebbenden (inmiddels) leven. In dit hoofdstuk beschrijven wij zowel de ervaringen als de wensen en overwegingen, waaruit wij ten slotte twee varianten afleiden die nadere uitwerking verdienen.

1.1 Monitor Bedrijven en Instellingen: de eerste drie sectoren

De drie pilotsectoren bouwnijverheid; vervoer, opslag en communicatie; cultuur, recreatie en overige Dienstverlening zijn bewust gekozen voor omdat zij zowel naar de aard van de bedrijven als naar de mate van homogeniteit sterk verschillen. De pilot voor de Monitor Bedrijven en Instellingen heeft dan ook zeer gevarieerde ervaringen opgeleverd. Belangrijke bevindingen naar aanleiding van deze eerste drie onderzoeken zijn:

Wijze van gegevensverzameling

- Voor een bruikbaar en voldoende betrouwbaar monitoronderzoek onder bedrijven en instellingen zijn een zorgvuldige steekproeftrekking, stratificatie en weging nodig. Dit vraagt om specifieke gegevens en expertise in business-to-business-onderzoek.
- De wijze van benadering van bedrijven en respondenten is van groot belang, vooral om een beperkte en/of een selectieve respons te voorkomen.
- De keuze voor de bedrijfsvestiging als onderzoekseenheid heeft enkele theoretische nadelen (de verstrekte informatie betreft niet het hele bedrijf, de economische en organisatorische hoofdeenheid) en in enkele gevallen een praktisch nadeel (wanneer op concernniveau de vestigingen verboden wordt om aan dergelijk onderzoek mee te werken). Maar per saldo overheersen de voordelen. Op vestigingsniveau zijn concrete antwoorden mogelijk, de gegevens zijn aan een bepaalde vestigingsplaats gebonden en de gevraagde informatie is in de praktijk vooral op vestigingsniveau in voldoende detail beschikbaar.
- Het benaderen van de juiste respondent binnen het bedrijf is met voorgestelde werkwijze goed gelukt. Voorafgaand aan het telefonische onderzoek is een aankondigingsbrief gestuurd aan de directeur van de bedrijven en instellingen. Bij bedrijven met minder dan 20 medewerkers is het telefonische interview afgenomen bij de directeur, eigenaar of bedrijfsleider. Bij bedrijven en instellingen met meer dan 20 medewerkers is door middel van een telefonische screening vastgesteld welke functionaris verantwoordelijk is voor het beleid ter voorkoming van criminaliteit. De directie heeft de aankondigingsbrief in de meeste gevallen aan deze functionaris doorgegeven. Deze functionaris is vervolgens benaderd voor het telefonische interview.
- De opzet van de gegevensverzameling is geslaagd: het behalen van een goede en betrouwbare respons is op deze wijze mogelijk gebleken.

- Het eerste kwartaal (januari, februari, maart en april) is een geschikte veldwerkperiode gebleken. De responscijfers waren bij het onderzoek in de bouwnijverheid het gunstigste. Dit veldwerk heeft plaatsgevonden in de maanden januari en februari van 2000.

Vragenlijst

- Zoals verwacht is het belangrijk (maar in de praktijk ook moeilijk) om de last die de omvang van de vragenlijst voor de gemiddelde respondent betekent te beperken.
- Zelfs de nu gehanteerde basis-vragenlijst bleek al erg omvangrijk. De behoefte aan ruimte voor extra vragen per sector stuit snel op de grenzen van een in de praktijk nog acceptabele gespreksduur.
- In de drie onderzoeken is enigszins gevarieerd in de delictvragen. De belangrijkste delicten zijn standaard opgenomen. Daarnaast werd desgewenst één, voor de betreffende sector extra relevant delict apart onderscheiden. In de vragenlijst voor elke sector zijn overal de antwoordcategorieën aangepast aan de specifieke situatie in die sector.
- In de voor de pilot-sectoren gekozen opzet blijft de informatie onvermijdelijk op een basisniveau. Zoals verwacht rijzen er bij gebruikers, nadat zij overigens met interesse van de basisgegevens hebben kennisgenomen, weer vervolgvragen die een grotere mate van detail vereisen (zie verder onder rapportage).

Opzet van de rapportage

- Het onderverdelen van alle bedrijven (branches) en instellingen in een beperkt aantal sectoren is uiteraard een compromis. Veel meer sectoren onderscheiden en onderzoeken maakt het onderzoek te groot. In de sectoren die tamelijk homogeen van samenstelling zijn (Bouwnijverheid; Vervoer, Opslag en Communicatie), is bij de bespreking van de resultaten een onderscheid naar (sub)branche gemaakt. De sector Cultuur, Recreatie en Overige dienstverlening vormt echter een combinatie van onvergelykbare branches. In de pilot is dit 'opgelost' door drie branchespecifieke deelrapporten te schrijven.
- In de rapporten is gekozen voor een beknopte, transparante presentatie, waarbij de cijfers en grafieken de informatie snel inzichtelijk maken. De rapporten volgen een vast stramien per delict, waarbij significante verschillen naar bijvoorbeeld regio of bedrijfsomvang aanvullend in de tekst vermeld worden.
- De indruk bestaat dat met deze mate van detail de grens in het kader van een rapport wel ongeveer bereikt is. Uiteraard blijft het mogelijk om gegevens verder uit te splitsen en te analyseren en daarover gericht nader te rapporteren.
- In de huidige opzet zijn beperkt kruisverbanden geanalyseerd en beschreven. Dat zou de omvang van de rapportage te zeer vergroten. Uitgebreidere analyses blijven natuurlijk een interessante mogelijkheid.
- Er zijn nog geen vergelijkingen gemaakt tussen de drie onderzochte pilot-sectoren onderling. Dat wordt uiteraard vooral interessant als ook de resterende sectoren zijn onderzocht. Ook hier zijn gerichte nadere analyses een mogelijkheid.
- In de toekomst maken vergelijkingen in de tijd analyses mogelijk van ontwikkelingen / trends binnen regio's, branches en grootteklassen.

Omvang van het onderzoek

- De opzet leidt onvermijdelijk tot een relatief groot onderzoek voor informatie van voornamelijk 'basisniveau'. Aan dergelijke basisinformatie is bij alle geconsulteerde partijen behoefte, zeker als de informatie voldoende compleet is in alle vier de relevante dimensies: een compleet beeld over de branches, een compleet overzicht van de voornaamste delicten, een compleet beeld over de politieregio's en ten slotte voldoende (herhaalde) metingen om een trend in de tijd te kunnen zien.
- Het lijkt praktisch haalbaar om alle sectoren in één periode te ondervragen, mits:
 - het veldwerk in het eerste kwartaal wordt uitgevoerd
 - de omvang van de steekproef en de vragenlijst in dezelfde orde van grootte zijn als voor de drie pilot-sectoren

Een monitor, die informatie geeft over de verschillende sectoren, delicten en politieregio's is dus te realiseren. Door het onderzoek te herhalen ontstaan ook benchmark-mogelijkheden in de tijd.

1.2 Wensen van gebruikers met betrekking tot de MBI

De Monitor Bedrijven en Instellingen kent drie typen mogelijke gebruikers:

1. beleidsmakers van de relevante departementen;
2. bedrijven en instellingen en hun organisaties;
3. de politiekorpsen.

Elk van de gebruikers heeft eigen wensen ten aanzien van de aard en de mate van detail van informatie die de Monitor Bedrijven en Instellingen moet opleveren.

Gedurende het onderzoek hebben verschillende mogelijke gebruikers van de Monitor Bedrijven en Instellingen een rol gespeeld bij de invulling ervan. Om te beginnen was er de begeleidingscommissie van het onderzoek onder leiding van prof. Bethlehem (CBS). In de begeleidingscommissie waren naast de opdrachtverlenende ministeries, de Stichting Beroepsmoraal en Misdaadpreventie en het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing vertegenwoordigd.

Daarnaast is per sector een klankbordgroep bijeengeroepen, waarin van gedachten werd gewisseld over de aard van de criminaliteit waarmee de sector wordt geconfronteerd. De informatie uit die bijeenkomst heeft telkens de invulling van het variabele deel van de vragenlijst en de nuances in de formulering van bepaalde vragen mede bepaald.

Ten behoeve van het opstellen van dit adviesrapport, gewijd aan de invulling van de complete Monitor Bedrijven en Instellingen, hebben wij bovendien gesproken met verschillende vertegenwoordigers van de mogelijke gebruikers. Dit waren uiteraard de beide ministeries die opdrachtgever van het onderzoek zijn. Daarnaast hebben wij gesproken met vertegenwoordigers van enerzijds de politie en anderzijds het bedrijfsleven (zie Bijlage 1 voor een overzicht van de gesprekspartners).

De mogelijke gebruikers reageerden enthousiast op de conceptrapporten. Zowel de kwaliteit als de overzichtelijkheid en toegankelijkheid vinden waardering. Erkend wordt dat het niet meer (maar ook niet minder) dan de basisinformatie betreft, informatie waaraan kennelijk wel degelijk behoefte is. Veelal in het perspectief van de vergelijkingsbasis (in de tijd, tussen branches, tussen regio's, tussen vormen van criminaliteit). De papieren, wat meer statische rapportagevorm acht men - voor deze basisinformatie - op zichzelf geschikt. Er is geen grote behoefte gebleken aan een andere, bijvoorbeeld digitale vorm.

Breed gedeeld is de behoefte aan verdere verdieping en detaillering. De richting van verdere detaillering en verdieping is echter verschillend. De ministeries en andere gesprekspartners op beleidsniveau hebben vooral behoefte aan de mogelijkheden voor nadere analyses, trends, eventuele kruisverbanden, informatie over de effectiviteit van beleid. Vanuit het bedrijfsleven komt vooral de roep om verdere detaillering naar branches en naar typen bedrijven binnen een branche (bijvoorbeeld groot/klein, toeleverancier/hoofdaannemer), naar regio en mogelijk zelfs naar vestigingsplaats (bedrijfsterrein, winkelcentrum). Bij de politie leeft begrijpelijkerwijs een sterke behoefte aan cijfers op regio- en districtsniveau en aan verdere uitsplitsing van de delicten. Bovendien is de politie geïnteresseerd in uitgebreidere informatie over de ervaringen van de bedrijven met en hun oordeel over de politie. Alle partijen zijn geïnteresseerd in meer gedetailleerde informatie over de samenwerking in en het effect van projecten, maar dan vooral gericht op een concreet (type) project.

De indruk van verschillende gesprekspartners is dat er met enige regelmaat onderzoek wordt gedaan op dit terrein, maar dat het eilandjes van informatie blijven: anderen dan de directe opdrachtgevers weten zelden van het bestaan van een bepaald onderzoek. Daarnaast is de informatie niet of nauwelijks voor andere gebruikers toegankelijk. Voor mogelijke (andere) gebruikers van dergelijk onderzoek kan de informatie zeer bruikbaar zijn, ook al is de informatie op zichzelf uit een oogpunt van monitoring te fragmentarisch en betreft het bovendien (veelal) een eenmalig onderzoek.

De informatiebehoefte van de geraadpleegde belanghebbenden is zeer uiteenlopend en alleen al om die reden moeilijk in één onderzoek te verenigen. Voor een deel van de wensen is een monitoronderzoek ook niet het aangewezen middel. De effecten van een bepaald type preventieproject bijvoorbeeld kunnen beter met een gerichte, afzonderlijke effectstudie onderzocht worden.

Samengevat wijzen de wensen en suggesties van de geraadpleegde, mogelijk belanghebbende partijen wijzen vooral in de richting van:

- het belang van de 'vinger aan de pols' (signaleren van ontwikkelingen);
- de wens daarvoor deze basisinformatie periodiek beschikbaar te hebben;
- het belang van een benchmark in verschillende dimensies;
- het belang van 'agenda-setting', het stimuleren van een dialoog tussen de betrokken partijen op basis van feitelijke gegevens.

De bereidheid om specifiek een financiële bijdrage aan het onderzoek te leveren lijkt bij de meeste partijen beperkt. Men maakt in het algemeen een onderscheid tussen de basisinformatie die 'er zou moeten zijn' en een eventuele gerichte informatiebehoefte waarvoor men mogelijk zou willen betalen. Voor de basisinformatie acht men de overheid de eerst aangewezen financier, mogelijk aangevuld in het kader van bijvoorbeeld het NPC. Voor een gerichte vraag over een project of activiteit zijn de mogelijke gebruikersgroepen eventueel wel bereid te betalen. Mede-financiering door de politie is waarschijnlijk pas aan de orde wanneer het onderzoek veel meer detail kan leveren. Detaillering naar plaats (regio en district is wel het minimum) en naar delict (verdere uitsplitsing van de aard en toedracht van het delict). Van iets andere orde dan het bijdragen aan de gegevens-verzameling is overigens de mogelijkheid om op basis van de gegevens een nadere *analyse* of *deel-rapportage* te laten maken.

1.3 Overwegingen ten aanzien van de opzet van de MBI in het vervolg

Bij de bezinning op de invulling van de Monitor Bedrijven en instelling in de toekomst hebben in elk geval de volgende overwegingen een belangrijke rol gespeeld.

Een monitor is bedoeld voor monitoring

Doe met een monitor waar een monitor geschikt voor is. Bijvoorbeeld geen te gedetailleerd onderzoek en geen fenomeenonderzoek. Dergelijke zaken kunnen beter door middel van een gericht, eenmalig onderzoek in kaart gebracht worden, wat in de praktijk ook gebeurt.

Er is dus nu al meer informatie dan de gegevens die Monitor Bedrijven en Instellingen oplevert: het is zinvol om aanvullende informatie te ontsluiten en toegankelijk te maken. Daarbij kan de monitor worden ingezet als middel om zowel met onderzoekers als met gebruikers van informatie contact te maken. Vervolgens kan de informatie uit de monitor ook als ruilmiddel dienen.

De meerwaarde: benchmarking op vier dimensies

De gebruikswaarde van de monitor is afhankelijk van de mogelijkheden tot vergelijking (tussen regio's, tussen branches, tussen delicten, in de tijd). Het is daarvoor van belang dat de monitor voldoende 'compleet' is in deze dimensies. Tegelijk is een 'slanke' opzet wenselijk, vanwege de belasting die het onderzoek voor

de respondenten betekent en vanwege de kosten die gegevensverzameling op grote schaal met zich meebrengt. De opgave is om de gulden snede te zoeken in de mate van compleetheid naar regio, branche en delict binnen de randvoorwaarde van de omvang van het onderzoek.

Het in één zelfde periode enquêteren van alle sectoren heeft een grote meerwaarde omdat anders de gegevens naar regio en naar delict niet 'compleet' kunnen zijn: ze zijn dan niet goed vergelijkbaar, want niet in dezelfde periode (jaar) verzameld. Als de gegevens niet in dezelfde periode (jaar) verzameld worden, zijn ze niet goed onderling vergelijkbaar.

Niet alleen gegevens, ook katalysator voor samenwerking

De monitor is meer dan informatie alleen. De monitor is ook bedoeld als katalysator voor de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven. Van belang is daarom, dat de ministeries het initiatief nemen, door middel van de monitor de dialoog openen en een rol spelen als facilitator van activiteiten van zowel de politie als het bedrijfsleven.

1.4 Voorstel: twee varianten voor een complete MBI

Gezien de ervaringen en resultaten van het onderzoek in drie sectoren en gezien de wensen en overwegingen die de belanghebbenden - mede op basis van die ervaringen en resultaten - blijken te hebben, stellen wij twee varianten van complete MBI voor:

- A. een meer traditioneel ingericht monitoronderzoek: het weloverwogen uitbreiden van de MBI naar de resterende sectoren, met in grote lijnen dezelfde onderzoeksopzet, tweejaarlijks, waarbij alle sectoren zoveel mogelijk in één zelfde periode worden onderzocht:

- B. een combinatie van een door het Rijk uitgevoerd basisonderzoek en een platform voor gegevensuitwisseling: de MBI in een slankere opzet (steekproefomvang), met meer nadruk op en aandacht voor de benchmarkmogelijkheden (zowel voor het bedrijfsleven als voor politieregio's). gecombineerd met de constructie van een platform voor gegevensuitwisseling rond de MBI. Bijvoorbeeld een website, waar belanghebbenden terecht kunnen voor (gevalideerde) instrumenten om het onderzoek binnen de eigen sector of regio geheel of gedeeltelijk te repliceren en de resultaten te benchmarken tegen een branche of regionale norm. In ruil voor het instrumentarium en de benchmarkgegevens verstrekken de belanghebbenden de resultaten van het onderzoek, waardoor de kennisvoorraad van het platform aangroeit.

In het navolgende hoofdstuk werken wij deze twee varianten nader uit.

2 Uitwerking van beide varianten

Wij beschrijven in dit hoofdstuk de beide varianten voor het vervolg van Monitor Bedrijven en Instellingen. Per variant is speciale aandacht voor de werkwijze (op hoofdlijnen), de onderzoeksopzet, de aard van de informatie die de betreffende variant oplevert en voor de planning. Daarnaast geven wij een indicatie van de kosten.

2.1 Variant A: Traditioneel ingericht monitoronderzoek

Variant A is de variant die tijdens de pilots is gehanteerd. Deze onderzoeksopzet is voor de pilot-sectoren geslaagd gebleken. De drie pilotsectoren hebben een goede indruk gegeven van de mogelijk te verwachten variatie in de samenstelling en de aard van de resterende sectoren.

Keuzes ten aanzien van de onderzoeksopzet

Als de Monitor Bedrijven en Instellingen gecompleteerd wordt voor alle resterende sectoren, zullen enkele keuzes ten aanzien van de aanpak gemaakt moeten worden. Het gaat dan vooral om de volgende keuzes ten aanzien van:

- de hoofdsectoren: moeten we in het vervolg vasthouden aan alle en dezelfde hoofdsectoren? Voorstel: voor de homogene sectoren kunnen wij vasthouden aan de standaardindeling. Voor de meer heterogene sectoren (bijvoorbeeld: Cultuur, Recreatie en Overige dienstverlening) verdient het aanbeveling om de indeling te verfijnen of vereenvoudigen.
- de timing onderzoek per sector: worden de sectoren na elkaar of allemaal in zelfde periode onderzocht? Voorstel: in dezelfde periode, in het eerste kwartaal.
- de frequentie: herhaling van het onderzoek jaarlijks, tweejaarlijks of driejaarlijks? Voorstel: tweejaarlijks.
- de vragenlijst: herhalen wij de vragenlijst telkens integraal of wisselt deze gedeeltelijk (modulair) in de tijd? Voorstel: enkele vragen(blokken) om-en-om in de meting opnemen.
- de steekproefomvang: Passen we de steekproefomvang aan? Voorstel: de homogene sectoren kunnen dezelfde steekproefomvang houden, maar voor de heterogene sectoren is een grotere steekproef wenselijk (netto 1.500 à 2.000, in plaats van 1.000). Het exacte aantal is afhankelijk van het aantal branches.

Schets van Variant A

Voor Variant A zal in 2002 een tweede meting plaatsvinden, die betrekking heeft op alle sectoren. Het veldwerk voor alle sectoren vindt geïntegreerd plaats in dezelfde periode (het eerste kwartaal). In totaal zullen naar schatting netto 12.000 tot 13.000 vestigingen van bedrijven en instellingen ondervraagd worden. Voor de eerste editie van de monitor is de gegevensverzameling niet exact gelijk: drie sectoren zijn immers

al in de pilot onderzocht. Het veldwerk voor de resterende sectoren vindt wel geïntegreerd plaats.

De vragenlijst is identiek aan de (basis)vragenlijst, die voor de pilot-sectoren gehanteerd is. Net als in de pilot zal voor de resterende sectoren de vragenlijst op de situatie van de sector worden toegespitst. Ook nu maken we gebruik van een Variant A levert voor de resterende sectoren hetzelfde type informatie op als wij van de pilot-sectoren hebben. Hiermee wordt niet alleen de dimensie 'branche' gecompleteerd. Het databestand omvat na deze meting ook per regio meer cases dan na de pilot-studie. De dimensie 'regio' kan hiermee verder gecompleteerd worden. Ten slotte kunnen ook landelijke totaalcijfers per delict worden samengesteld, zodat ook deze derde dimensie wordt aangevuld.

Planning en kosten van Variant A

Als Variant A *Traditioneel opgezet monitoronderzoek* conform de voorgestelde keuzen wordt ingericht, kunnen wij in het eerste kwartaal van 2001 in de resterende sectoren het veldwerk uitvoeren. In juni 2001 verschijnt dan de reeks deelrapporten. De tweede meting vindt dan plaats in het eerste kwartaal van 2002. Tijdens deze tweede meting komen alle sectoren tegelijk aan bod.

De kosten van het resterend deel van de monitor in 2001 bedragen naar schatting f 1.200.000 a f 1.400.000 (exclusief BTW, prijspeil 2000).

De complete tweede meting in 2002 vergt een budget van naar schatting f 1.600.000 à f 2.000.000 (exclusief BTW, prijspeil 2000).

2.2 Variant B: Basisonderzoek en platform voor gegevensuitwisseling

Een slankere variant op de monitor is eenvoudiger te realiseren. Door deze variant te combineren met het ontsluiten en toegankelijk maken van andere relevante onderzoeken kan de gebruiker meer geboden worden dan een monitor-alleen. Hierbij kan uitstekend gebruik gemaakt worden van de mogelijkheden die ICT biedt en de ervaring die in grote bedrijven is opgedaan met centraal uitwisselen van belangrijke bedrijfsinformatie.

Het basisonderzoek: een 'slanke' monitor

Een slankere variant op de monitor is mogelijk door een combinatie van aanpassingen:

- beide ministeries nemen het initiatief om (twee)jaarlijks een onderzoek te laten uitvoeren naar aard en omvang van het slachtofferschap en aanpak van criminaliteit binnen het Nederlandse bedrijfsleven.
Doel van dit onderzoek is de ontwikkelingen in slachtofferschap en preventiebeleid te volgen en op sectorniveau over normdata te beschikken.
Het ambitieniveau is lager dan bij variant A. De opzet van variant A maakt ook

- binnen de verschillende (sub)branches uitsplitsingen naar regio, grootteklassen en andere kenmerken mogelijk.
- het ministerie stelt het instrumentarium (gevalideerde vragenlijstmodules met handleiding, ondersteuning bij dataverzameling en -analyse) en de benchmark- of normdata (ontwikkeling bedrijfsleven-breed) ter beschikking aan belanghebbenden. Met dit instrumentarium kunnen de belanghebbenden het algemene beeld dat het door de ministeries wordt aangeboden naar regio, branche of onderwerp (delict of maatregelen) desgewenst zelf verdiepen.
 - in ruil voor deze gegevens en het gebruik van het instrumentarium vraagt het ministerie de onderzoeksgegevens retour die door de belanghebbenden zijn verzameld. Deze gegevens worden toegevoegd aan de database.
 - het ministerie stimuleert actief (met communicatie, symposia) het gebruik van het instrumentarium en vervult de rol van 'informatie- en helpdesk'.
 - de markt (behoeften) bepaalt in deze variant waar aanvullende inspanningen worden verricht, op welke domeinen de informatiebank zal aangroeien en waar het inzicht beperkt blijft tot de algemene beschrijvende trends.

Platform voor gegevensuitwisseling realiseren

De ministeries stellen algemene trendrapportages ter beschikking waarin de ontwikkelingen bij de Nederlandse bedrijven en instellingen staan beschreven. Gebruikers met een aanvullende informatiebehoefte worden gestimuleerd om voort te bouwen op (en te profiteren van) het fundament dat met deze algemene rapportages is gelegd. Het gereedschap (vragenlijsten, analyses, normdata) om betekenisvol te kunnen bouwen wordt door de ministeries aangereikt.

De omvang van de steekproef zal zodanig zijn dat op *totaalniveau* verschillen tussen sectoren, grootteklassen, regio's of delicten, en ontwikkelingen in de tijd aan het licht komen. Een met zorg samengestelde, disproportionele steekproef van n = 5.000 biedt deze mogelijkheden.

Informatie en ervaringen van partijen die met het gereedschap hebben gewerkt worden geïnventariseerd en uitgewisseld. Bij de inrichting van volgende metingen wordt dankbaar gebruik gemaakt van de praktijkervaringen en kan de algemene monitor nog preciezer worden toegesneden op de wensen van gebruikers.

Het gegevensplatform is bijvoorbeeld een website, gewijd aan:

- informatie over de aard en omvang van de criminaliteit waarvan bedrijven en instellingen in Nederland slachtoffer zijn;
- informatie over de activiteiten van bedrijven en instellingen (en politie) om dat te bestrijden en te beheersen;
- de ervaringen met en het oordeel over de politie.

Via de website is meer gedetailleerde informatie uit de Monitor Bedrijven en Instellingen te vinden en te verkrijgen. Daarnaast is het platform een trefpunt van informatie en van mensen die zoeken naar (en op hun beurt zelf beschikken over)

informatie op dit terrein. In meer of mindere mate zal het principe 'voor wat hoort wat' op dit platform een rol spelen.

Een website is een nieuw soort markt, waar geïnteresseerden vooral informatie komen halen en brengen. Florerende websites hebben veel te bieden, deels doordat de bezoekers veel interessante informatie 'aanbrengen'. Een dergelijk mechanisme kan op het terrein van criminaliteit en bedrijven en instellingen uiteraard goed tot stand komen. Veel 'bezoekers' zullen zelf over (andere) verwante informatie beschikken. Mogelijk zijn zij geïnteresseerd in het vergelijken van 'hun' informatie met de Monitor Bedrijven en Instellingen - als een benchmark. In elk geval is veel van deze informatie vrij beschikbaar, omdat de overheid als opdrachtgever of financier is opgetreden, en is de drempel om informatie te 'ruilen'¹ dus gering.

Een gegevensplatform beantwoordt in zekere zin de verzuchting, dat er zo weinig gedaan wordt met "... al dat andere onderzoek dat overal wordt gedaan". Het presenteert dus niet alleen de resultaten van de Monitor Bedrijven en Instellingen maar maakt ook het gebruik van andere bronnen gemakkelijker.

Daarmee heeft het platform ook een strategisch effect: de overheid opent de dialoog met bedrijfsleven, politie en onderzoekers en nodigt uit om gegevens uit te wisselen en in het verlengde daarvan samen te werken aan de gesignaleerde problemen.

Toegankelijk maken van gegevens van andere onderzoeken

Alle (voldoende recente) onderzoeken waarvan de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en/of Justitie opdrachtgever waren, plus de onderzoeken op dit terrein in opdracht van het bedrijfsleven (inclusief branche- en andere organisaties), plus de vrij beschikbare onderzoeken die door of voor de politie zijn uitgevoerd vormen samen een interessant reservoir aan relevante informatie. Hieraan kan nog worden toegevoegd de informatie van andere openbaar toegankelijke onderzoeken, bijvoorbeeld verricht in opdracht van andere ministeries of uitgevoerd door universiteiten en onderzoeksinstituten.

De informatie uit dergelijke onderzoeken is veel beter bruikbaar te maken dan nu het geval is. Dat is kennelijk nodig, anders zou er ook nu al op veel grotere schaal gebruik van gemaakt worden. Grotere bruikbaarheid ontstaat bijvoorbeeld door:

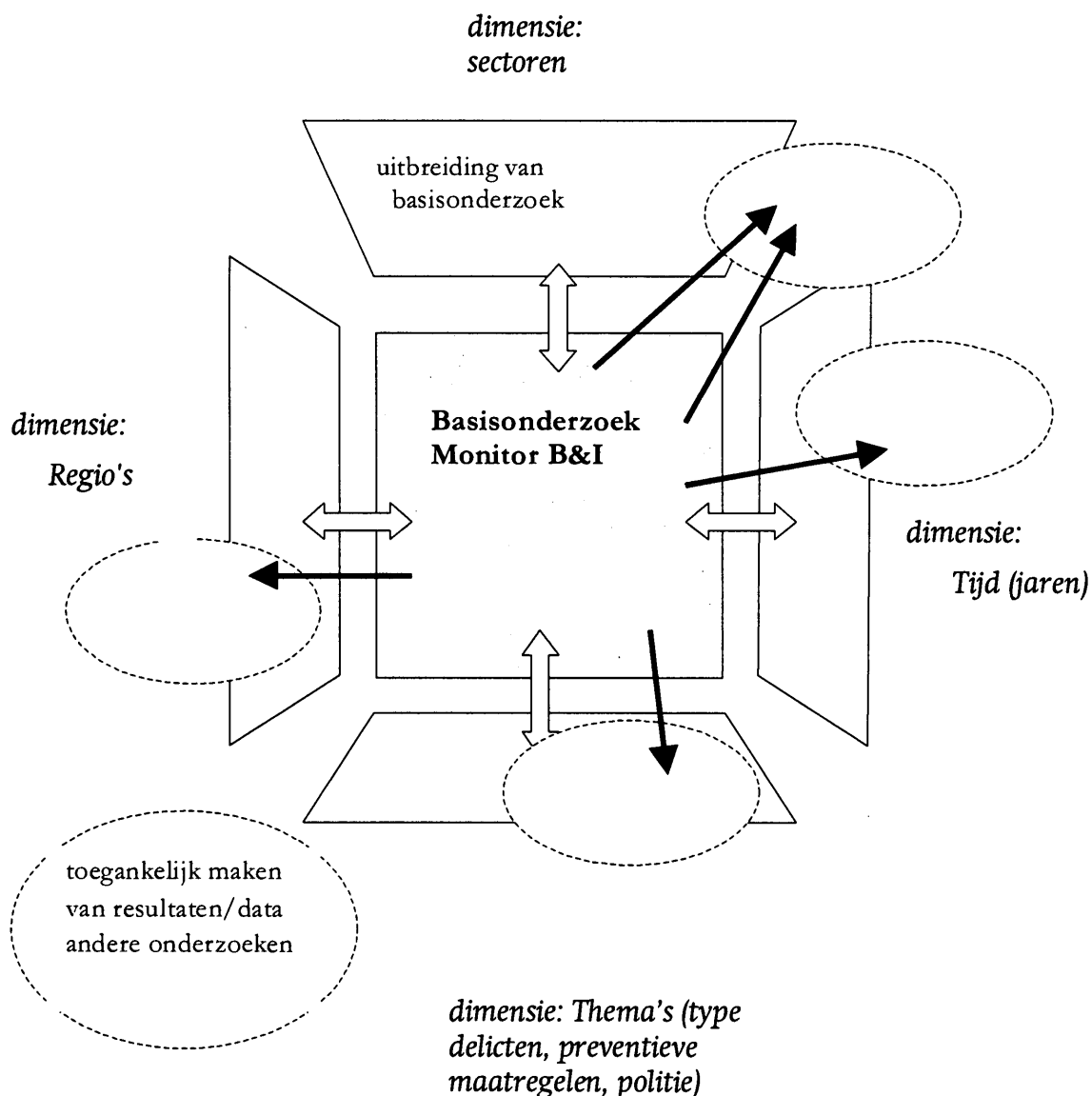
- te zorgen voor een goed en ruim gesorteerd overzicht van de beschikbare informatiebronnen en onderzoeken, dat eenvoudig te raadplegen en te ontsluiten is;

¹ We spreken bewust van 'ruilen'. Ofschoon door de overheid verrichte onderzoeken openbaar zijn, kan het uitwisselen, delen van gegevens gestimuleerd worden door belanghebbenden meer dan geaggregeerde data te verstrekken. Het platform kan de belanghebbenden bij de benchmarking ondersteunen door de ruwe 'MBI-data' zodanig te bewerken dat zinvolle vergelijkingen met de door de belanghebbende partij verzamelde gegevens mogelijk zijn. Om deze (geautomatiseerde) benchmark mogelijk te maken is uitwisseling van gegevens noodzakelijk.

- de bronnen te kwalificeren (kwaliteit van de gegevens, eventuele methodologische en/of inhoudelijke kanttekeningen bij het materiaal);
- aan bronnen verwijzingen toe te voegen naar andere mogelijk interessante bronnen;
- de databestanden zo mogelijk op enkele kernvariabelen te 'standaardiseren', waardoor duidelijk wordt in hoeverre de data corresponderen met het MBI-basisonderzoek en in welke zin de gegevens als een verbijzondering of uitbreiding van de MBI-data beschouwd kunnen worden;
- enkele, geschikte databestanden te koppelen of te combineren;
- partijen met overeenkomstige behoeften, wensen met elkaar in verbinding te stellen.

Schema: de monitor als informatiebron en als basis voor het platform

De mogelijkheden die Variant B biedt zijn in onderstaand schema samengevat:

Planning en kosten van Variant B

De uitvoering van Variant B *Basisonderzoek en platform voor gegevensuitwisseling* verloopt langs twee gescheiden projecten: de uitvoering van het monitoronderzoek (inclusief rapportage) en de ontwikkeling en het beheer van het gegevensplatform.

Het monitoronderzoek

Het veldwerk voor het monitoronderzoek vindt ook in Variant B plaats in het eerste kwartaal van 2001. In juni 2001 verschijnt dan de geïntegreerde rapportage over het onderzoek. Deze rapportage beschrijft algemene ontwikkelingen en vergelijkt de verschillende sectoren op hoofdlijnen. De rapportage verschaft alle belanghebbenden inzicht in de algemene trends en prikkelt hen tot (het nemen van initiatief tot) verdieping naar het eigen werkterrein.

De vragenlijst wordt, in overleg met de opdrachtgever, in omvang nog enigszins beperkt. Met name onderwerpen die ook (en waarschijnlijk uitgebreider) door ander onderzoek worden afgedekt, kunnen daarbij uit de vragenlijst worden verwijderd. Daarnaast worden enkele vragen, die niet persé (twee)jaarlijks herhaald hoeven worden, afgewisseld van meting tot meting (dus eens in de vier jaar).

In totaal worden netto 5.000 vestigingen van bedrijven en instellingen ondervraagd. Bij deze steekproefomvang (met disproportionele stratificatie (zie handboek) naar branche, grootteklasse en regio) is het zeer goed mogelijk om voor het gehele Nederlandse bedrijfsleven (inclusief instellingen) ontwikkelingen in de tijd te analyseren². Daarnaast is het bij deze steekproefomvang goed mogelijk de cijfers van een individuele sector, grootteklasse of regio af te zetten tegen het algemene beeld. Verbijzonderingen en verfijningen *binnen* een sector, grootteklasse, regio of vorm van criminaliteit behoren niet tot de mogelijkheden. Daarvoor is aanvullend onderzoek nodig. De algemene monitor laat zien waar aanvullend onderzoek wenselijk en zinvol is en stelt instrumenten (vragenlijsten) en benchmarkgegevens ter beschikking.

De kosten voor de opzet, uitvoering en rapportage van het algemene trendonderzoek bedragen bij een steekproefomvang van $n = 5.000$ naar schatting circa f 450.000 per meting (exclusief BTW, prijspeil 2000). Bij een steekproefomvang van $n = 3.000$

² Voor veel opdrachtgevers ontwikkelt NIPO instrumenten waarmee, op uiteenlopende beleidsterreinen, ontwikkelingen in het Nederlandse bedrijfsleven in kaart worden gebracht. De jarenlange ervaring, met de opzet en toepassing van monitor-instrumenten in zakelijke markten, leert dat bij een steekproefomvang van $n = 3.000$ een optimale balans wordt bereikt tussen kosten, het gewenste detailniveau- en de betrouwbaarheid van de gegevens. Omdat het voor de Monitor Bedrijven en Instellingen zinvol kan zijn om de totaalcijfers van een individuele politieregio te vergelijken met de algemene trend, stellen wij voor dit onderzoek een steekproefomvang van $n = 5.000$ voor.

bedragen de investeringen naar schatting circa f 350.000 per meting (exclusief BTW, prijspeil 2000).³

Het platform voor gegevensuitwisseling

Een precieze planning van de verdere ontwikkeling kent het uiteindelijke platform niet: is het platform eenmaal gerealiseerd, dan zal het geleidelijk kunnen uitgroeien. De realisatie van het platform kan echter wel in de vorm van een concreet project gedefinieerd worden.

Het realiseren van het platform voor gegevensuitwisseling vergt nog nadere uitwerking en (vooral) nog nader overleg met de verschillende relevante partijen. Behalve aan de beoogde gebruikers kan hierbij gedacht worden aan het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing en de afdeling SIBA van het WODC.

In het platform-project kunnen wij bijvoorbeeld drie fasen onderscheiden:

- 1) ontwerp, realisatie en organisatie van de pilot-versie (september 2000 - juli 2001);
- 2) beheer van de pilot-versie, evaluatie en aanpassing tot definitieve versie;
- 3) overdracht van (het beheer van) het platform aan het ministerie (in 2003 ?).

De combinatie van monitor en gegevensplatform biedt een breder assortiment aan informatie dan één monitoronderzoek zou kunnen bieden. Met name kan op deze wijze tegemoet gekomen worden aan de behoefte aan verdere detaillering en verdieping bij de verschillende gebruikers. Bovendien geeft de overheid met deze combinatie van monitor en gegevensplatform een duidelijke opening naar zowel het bedrijfsleven als de politie.

De kosten voor het ontwerpen, realiseren en organiseren van de pilot-versie van het platform (Website) bedragen, afhankelijk van de uitwerking (functionaliteiten, bemensing) naar schatting tenminste f 200.000 (exclusief BTW).

³ De omvang van de benodigde steekproef wordt bepaald door de noodzaak om op basis van de algemene Monitor Bedrijven en Instellingen de totaalcijfers van de verschillende politieregio's met elkaar te vergelijken. Wordt die noodzaak niet gevoeld, en regionale verdieping als verantwoordelijkheid van het regionale corps gezien, kan worden volstaan met een steekproefomvang van n = 3.000 bedrijven.

3 Advies

De wensen en suggesties van de geraadpleegde, mogelijk belanghebbende partijen wijzen in de richting van:

- het belang van de 'vinger aan de pols' (tijdig signaleren van ontwikkelingen in de criminaliteit en in de aanpak daarvan).
- 'agenda-setting' (zorgen dat het onderwerp de aandacht krijgt die het verdient);
- het belang van een benchmark, met als dimensies de mogelijkheid tot een vergelijking tussen branches, een vergelijking tussen vormen van criminaliteit, een vergelijking tussen (politie)regio's en trendgegevens (een vergelijking in de tijd);
- de functie van katalysator voor de samenwerking tussen beleidsmakers, politie en bedrijfsleven, die dergelijke informatie kan bieden.

Daarnaast is de informatiebehoefte van de geraadpleegde belanghebbende partijen zeer uiteenlopend gebleken en moeilijk in één onderzoek te verenigen.

Mede tegen die achtergrond verdient de tweede, slankere variant naar onze mening de voorkeur. Het is minder een alles-of-niets-opzet dan de forse investering die noodzakelijk is voor Variant A. Variant B heeft bovendien een grotere slaagkans, omdat de opzet minder afhankelijk is van de medewerking van veel, grote partijen (met soms tegengestelde belangen). In Variant B kan de monitor (en de samenwerking daaromheen) geleidelijk vorm krijgen en uitgroeien.

Variant B heeft op drie punten een duidelijke meerwaarde:

- Variant B biedt meer dan cijfers: de overheid opent de dialoog met bedrijven en instellingen over criminaliteit en een (effectieve) aanpak daarvan;
- Variant B maakt gebruik van (en verbindt) "... al dat andere onderzoek dat overal wordt gedaan" en ruilt de eigen informatie tegen die van andere belanghebbenden. Er ontstaat een 'kenniscentrum' dat overziet welke (onderzoeks)initiatieven er worden genomen en waar samenwerking 'win-win' situaties oplevert;
- Variant B spreekt waarschijnlijk meer tot de verbeelding, de opzet is veelzijdiger, moderner en vernieuwend.
- Variant B is bovendien aanzienlijk goedkoper en op langere termijn gezien flexibeler. Het legt de middelen die de departementen voor dit doel bestemmen niet voor een langere periode geheel vast.

Variant B betekent een meer dan marginale aanpassing van de opzet. Het basisonderzoek is in grote lijnen een (slanker) vervolg op de pilot-onderzoeken. Het realiseren van het platform verdient nader uitgewerkt te worden, in overleg met verschillende belanghebbenden zoals NPC, het bedrijfsleven, SIBA/WODC et cetera.

Bijlagen

Bijlage 1 Gesprekspartners, geraadpleegd ten behoeve van het adviesrapport

1 | Gesprekspartners, geraadpleegd ten behoeve van het adviesrapport

N. van Amstel	ViaNed, Verenigde Infrastructuur Aannemers Nederland
P. Clerkx	Algemeen Verbond Bouwbedrijf
A. Daalder	Ministerie van Justitie
D. Gevers Deynoot	EVO, ondernemersorganisatie voor logistiek en transport
R. van der Horst	Nederlands Politie Instituut
H. Klamer	St. Beroepsmoraal en criminaliteitspreventie
J. Kroon	Kamer van Koophandel Haaglanden
J. Muurling	Nederlands Politie Instituut
C. Schreuder	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
R. Taming	Koninklijk Nederlands Vervoer
A. Venderbosch	Nederlands Politie Instituut
A. Volkers	VNO/NCW
